

Actuar per transformar

Objectius:

1. Ampliar les capacitats de mobilització a través de les eines de l'activisme.
2. Motivar-vos a formar part del canvi.
3. Generar aprenentatge de forma col·laborativa i cooperativa.

Activitat 1:

- Es dissenyarà una hipotètica (o no) acció activista per implementar a Catalunya utilitzant de referència altres accions activistes.
- Contribuint a la raó de ser de les accions activistes, fer actuar a la gent. D'aquesta manera és tanca el cercle.

Descipció:

1. Es dividirà el grup-classe en 4 grups de (7-8 persones)
2. Es proporcionarà un text imprés amb informació dels ODS 4,5,6 i 13:
 - ODS 6: accés a l'aigua
 - ODS 4: accés a l'educació amb perspectiva de gènere (centrant-nos en les nenes)
 - ODS 5: igualtat de gènere centrant-nos en els drets socials (manca de llibertat, sentiment d'opressió múltiple - interseccionalitat)
 - ODS 13: acció pel clima (centrant-nos en: restriccions elèctriques; gestió dels residus (aigües residuals); desertificació; salinització; contaminació dels aqüífers)
3. Cada grup escollirà un ODS diferent.
4. A partir d'aquí hauran de fer un recerca via internet de més informació sobre la vulneració de drets de la població refugiada palestina vinculats amb cada ODS. Individualment apuntaran la informació recollida en un full en blanc, completant els apunts realitzats durant la sessió formativa anterior.
5. Individualment, anotaran en una cartulina les 3 frases/idees/reflexions que més importants els hi semblin dels seus propis apunts.
6. Cada grup, posarà en comú les anotacions de la cartulina i encerclerà una frase/idea/reflexió. Aquest serà el missatge a transmetre amb l'acció activista.
7. A cada grup se'ls hi repartirà entre 4 i 5 imatges d'intervencions activistes implementades en tot el món (incloent les implementades a territoris palestins ocupats). Amb aquestes imatges, hauran de reflexionar sobre actituds, idees, accions o emocions son movilitzadores i quines no. Finalment, hauran de vincular una idea, emoció o acció al seu missatge.

8. Utilitzant de referència les imatges d'accions activistes, plasmaran en l'altre cara de la cartulina blanca, totes les idees d'accions activistes que els hi vinguin al cap. Hauran d'omplir la cartulina de text. Després, en grup, escolliran la idea amb més potencial per transmetre el missatge i generar l'emoció/idea/acció triada.
 - Potenciar les idees esbojarrades.
 - Recordar: la cartulina és un paper de treball, forma part del procés de treball. No hem de prestar atenció a l'estètica.
9. A partir d'aquí, cada grup haurà de fer-se les preguntes necessàries per d'adaptar el missatge al llenguatge artístic escollit.
10. A cada grup se'ls proporcionarà un paper-catró marró, un rotulador blanc i ceres, perquè dibuixi de forma esquemàtica i conceptual la seva proposta final d'acció activista.
11. Per acabar, cada grup exposarà la seva proposta, mentre que la resta de grups hauran d'esbrinar quin missatge i quina emoció/idea/acció preten transmetre

Preguntes guia

Contextualització de l'acció activista. Preguntes guia per trobar el missatge que vol transmetre.

Recorda! Pots buscar la informació a la pàgina web de: UNRWA, OCHA, ONU, Diputació de Barcelona (Agenda 2030 i ODS).

- Quina fita concreta del ODS es vol treballar?
- Quins Drets Humans defensa aquest ODS?
- Com es vulneren aquests drets en la població refugiada de Palestina?
- Qui té la responsabilitat de garantir aquests drets?
- Quins problemes, conflictes i necessitats similars identifiquis a Catalunya?

Objectiu de l'acció activista. Preguntes guia per la transmissió del missatge.

Recorda! Volem que el públic se'n adoni que té poder per canviar la realitat.

- Quina actitud, idea, emoció o acció volem generar?
- Mostrarem la realitat i/o proposarem alternatives de canvi?
- Quins continguts inclourem en la nostra intervenció activista? Hi ha xifres, casos concrets que ens puguin interessar? Hi ha estudis específics? Persones referents?
- El problema es pot relacionar amb reivindicacions o accions ja definides i existents, a nivell local, estatal o internacional?

Creació de l'acció activista. Preguntes guia pel disseny de l'acció activista.

Recorda! Podeu utilitzar la metàfora, l'humor, el joc. Es tracta de crear espais-temps per somiar altres mons possibles, proposar alternatives, generar diàleg i participació, entusiasme, esperança i confiança.

- A quin perfil de persones està dirigida, sabent el canvi que volem aconseguir?
- En quin espai s'instalarà?
- Quin llenguatge artístic s'adapta millor a la temàtica, espai i públic destinatari?
- Quins colors, textures i objectes emfatitzen el nostre missatge? Que la farà impactant i cridanera?
- Com intervindrà el públic?
- Quant durarà l'acció activista? Passarà el mateix tota l'estona?

Activitat 2:

De la consciència a l'acció:

- Desenvolupar col·lectivament accions activistes suposa transitar de la sensibilització a la mobilització ciutadana, de la consciència a l'acció.
- Mentre la sensibilització fa referència a una "acció de conscienciació basada en la transmissió d'informació".
- La participació i la mobilització ciutadana fan un pas més, ja que impliquen un compromís actiu: prendre part i moure's per al canvi.

Artivisme:

- Nascut de la barreja entre activisme i art
- Sorgeix entre finals dels anys 60 i començaments dels 70 de la necessitat de trobar estratègies més eficaces per comunicar reivindicacions i expressar desitjos de canvi
- Té arrels en moviments artístics com el dadaisme i el situacionisme.
- Hereta sobretot de l'art urbà, el grafitti, la performance i algunes pràctiques feministes.
- Té per objectiu conscienciar i provocar una resposta política activa, per mitjà de realitzacions artístiques impactants i significatives, als llocs d'ús comú.
- Cita: "espurnes del canvi".

Art palestí:

- Condicionat per la guerra, la censura, l'opressió, l'ocupació, l'aïllament i LA RESISTÈNCIA.
- Vinculat amb la preservació de la identitat cultural i la lluita per l'alliberament.

Síntesi:

"L'art palestí és un instrument de resistència i de canvi social. No és només la producció d'imatges, sinó un procés de compromís amb la realitat política i social i la creació d'un espai de reflexió i diàleg crític. "

"El context geopolític té un impacte significatiu en la producció de l'art palestí. L'art palestí és produït en un entorn marcat per l'opressió, l'ocupació i la resistència. Aquesta realitat política condiciona la producció i la recepció de l'art."

"L'art palestí desafia els estereotips i les narratives dominants, i cerca representar la realitat palestina d'una manera autèntica i digna. Els artistes palestins utilitzen l'art per resistir i per representar la lluita per la justícia i l'alliberament."

"L'art palestí és una forma de resistència cultural que desafia l'ocupació israeliana i la colonització de la terra palestina. En produir obres d'art que representen la realitat palestina, els artistes palestins busquen preservar la identitat cultural i mantenir viva la lluita per la llibertat" i la justícia."

"L'art palestí també pot ser un mitjà per a la construcció de ponts entre diferents cultures i per al foment del diàleg i la comprensió mútua. Els artistes palestins estan explorant temes com la diàspora i la globalització, i estan creant obres d'art que parlen a una audiència global i que conviden al diàleg i la reflexió crítica."

Artistes palestins

Entrevista 1:

Mohammed al Hawajri

Entrevista feta per Omid Memarian (Art as Response, Not Escape: A Conversation With Palestinian Artist Mohammed al-Hawajri in Gaza, 2021)

Al principi vas creure que hauries de separar l'art de la política, però això va canviar amb el temps. Què et va fer creure que l'art i la política estan molt entrellaçats?

De fet, no vull que la meua obra d'art estigui vinculada a la política, sobretot perquè si ho és, perdre la seva idea bàsica. En moltes de les meves obres, intento expressar-me com a

persona i com a artista amb vida pròpia. Això es relaciona amb la vida d'altres persones perquè jo vaig viure les mateixes condicions i tinc les mateixes preocupacions. Hi ha idees i temes de records d'infantesa que m'agrada transformar en obres d'art a la recerca de mi mateix a través d'ells. També faig servir el meu art per immortalitzar aquests records, però sobretot perquè els meus fills els coneguin.

Tanmateix, sembla que la persona que viu en condicions constants volàtils, com ara les meves condicions de vida a Palestina i especialment a la Franja de Gaza, no té més remei. La política forma part de la vida quotidiana, ja que les nostres vides estan influenciades per tot el que és polític. Puc estar segur que no hi ha res a Gaza que no estigui polititzat i, per tant, no puc trobar una fugida de la realitat que s'imposava a la meua obra d'art. Sabem que un artista ha de ser més honest a l'hora de retratar els seus problemes, que provenen de la realitat de les persones.

Com és ser un artista a Gaza? Quins són els reptes als quals us enfronteu de manera habitual?

No és fàcil convertir-se en artista sigui on siguis, però és més complicat i difícil a Gaza. Un artista necessita llibertat, que és el pulmó des del qual respira, i que és el motor principal de les seves idees. Per aquest motiu, viure com a artista a Gaza és molt difícil en absència d'un entorn que recolzi l'art, i la llibertat, per tant.

Gaza no té els elements de la vida artística. No hi ha teatre, ni cinema, ni galeries, ni museus, ni institucions d'art, ni suport del govern a l'art.

(...) Tanmateix, sempre sento que sóc un artista afortunat de viure a Gaza. És un lloc inspirador per a mi per les seves contradiccions i canvis. Això em fa més creatiu perquè aquesta vida especial es pot utilitzar per construir idees artístiques, i això em fa diferent dels meus companys artistes. Trobo que aquest tema és positiu i un catalitzador per a la producció d'un tipus d'art especial que aborda temes humanitaris amb l'objectiu d'arribar al món amb un missatge que l'art és una manera de diàleg i una manera d'incentivar les preguntes a través de l'intercanvi cultural.

(...) Entre altres reptes, és difícil trobar els materials artístics bàsics que un artista necessita per produir la seva obra artística. Tot i la manca d'eines, aquestes circumstàncies em van fer trobar solucions creatives. Com que la necessitat és la mare de la invenció, vaig crear les meves eines utilitzant espècies de menjar de la llar i vaig fer tota una exposició sota el títol, Ànima i olors. (...) A més, vaig tenir una altra experiència utilitzant ossos d'animals morts a les meves pròpies escultures. Aquestes obres van ser realment sorprenents per al públic de Palestina.

En moltes de les teves obres veiem una sensació de "sarcasme crític". Com vas explorar aquest llenguatge visual i què creus que comunica amb el teu públic?

El públic espera obres d'art quan sap que l'artista és de Gaza. Cada vegada que viatjo per participar en exposicions o tallers d'art a Europa, el públic se sorprèn quan troba obres d'art madures del mateix nivell que les obres que acostumen a veure a les galeries del seu país. Això em va fer més insistent a desenvolupar les meves pròpies eines artístiques. Per això sempre busco eines i noves maneres d'expressar les meves idees i treballs per poder

comunicar les meves idees al món. "Sarcasme de la realitat" significa reconèixer aquesta realitat. Sempre intento subratllar que la realitat és amarga, però parlar-ne ha de ser lògic i no exagerat.

Per tant, intento fer alguna cosa diferent del que la gent veu a través dels mitjans de comunicació que exageren o subestimen la realitat a Gaza.

Després ve el paper de l'art a l'hora de presentar els problemes d'una manera que la gent accepti amb un petit somriure. Aquest somriure pot ser una manera perquè la gent reconegui les nostres preocupacions i identifiqui de prop l'abast de la injustícia infligida a la gent de Gaza. Crec que he encertat en aquesta matèria gràcies a la meva obra d'art, que ha estat admirada per moltes persones interessades en l'art i la cultura.

Entrevista 2:

Malak Mattar

Entrevista feta per l'Ambaixada de l'Estat de Palestina a Argentina (Palestina a través de l'Art Contemporani: entrevista Malak Mattar, 2020)

Podries explicar-nos una mica sobre tu?

Sóc una pintora palestina. El 1948 els meus avis van ser expulsats forçosament cap a la Franja de Gaza, on vaig néixer i vaig créixer.

Als meus 14 anys vaig experimentar la tercera guerra a Gaza i vaig començar a pintar durant els 51 dies que va durar la incursió militar.

Com vaig començar? El meu oncle, un reconegut pintor palestí va tenir influència en mi, no obstant van ser els sentiments de temor, ansietat i terror els que em van portar a refugiar-me a la pintura com una manera de suportar dies sense electricitat i a l'espera que tot s'acabi.

El moment que vaig començar a pintar vaig oblidar el que passava a l'exterior, i vaig enfocar-me a pintar i produir més.

Quina consideres la importància de l'art palestí?

Té una influència molt gran. Per exemple, després de la guerra del 2014 la importació de llenços no estava permesa a Gaza. Això va durar un temps considerable. Això és perquè l'art és poderós, realment representa les veus palestines i la seva lluita.

Qualsevol palestí vivint a qualsevol lloc té una lluita diferent.

Diria que molts artistes palestins estan compromesos amb la causa palestina. Això fa que la seva feina sigui molt potent.

Com a artista considero molt important aquest compromís ja que puc mostrar la meua pròpia lluita i la dels que han perdut la vida i han estat assassinats durant les guerres i els atacs.

Hi ha moltes obres d'artistes palestins que van ser censurades a Europa justament per considerar-les hostils cap a l'ocupació israeliana. Per exemple una mostra del pintor Sliman Mansour va ser forçada a tancar.

Com connecta el teu art amb el procés d'alliberament del poble palestí?

Com a artista sempre intento mostrar el costat humà de la vida dels palestins, mostrar que som més que estadístiques. Després de l'última guerra a Gaza tot al voltant eren números, xifres del nombre de morts, nombre de persones que van perdre casa seva... tot eren números.

A través del meu art jo vull mostrar l'aspecte humà de nosaltres com a individus amb dret a viatjar, a tenir accés a electricitat... sobretot m'enfocament a Gaza.

He pintat sobre l'escassetat d'electricitat, l'absència de llibertat, les persones assassinades i les seves històries.

No sé si és una manera d'alliberar Palestina, però és una manera d'il·luminar persones que van ser educades per creure que Israel és l'única democràcia a la regió. Intento ensenyar la veritable cara dels palestins a través de les nostres històries.

El nostre alliberament comença per crear consciència sobre el que està passant a Palestina, perquè com més gent ens recolzi, més pressió hi ha sobre Israel.

Podries parlar-nos una mica sobre la situació de les arts a Gaza i la resta de Palestina?

Som coneguts per ser bressol d'artistes famosos. Durant els darrers 15-20 anys, i sobretot amb el bloqueig sobre Gaza, hem experimentat un fort sorgiment d'artistes en diversos àmbits.

Crec que les persones han començat a fer servir l'art com una manera d'expressar-se, especialment després de tres guerres i la cobertura mediàtica que això ha portat.

(...) Hi ha molt art sent produït des de Palestina, però no hi ha una retribució cap als artistes.

Quin és el teu missatge per a la següent generació de pintors palestins?

En saber quant ha influït la meua obra en la visió de moltes persones cap a Palestina, els diria que Palestina hauria d'estar sempre present a les seves pintures, encara que no sigui de manera explícita o clara, la lluita palestina hauria d'estar representada d'una manera o altra.

Per a nosaltres els palestins, donar el nostre testimoni és un element molt poderós ja que d'una manera o altra són històries de lluita, resistència i en alguns casos també d'èxit malgrat tot el que hem viscut.